

Видобора В.В.

кандидат економічних наук, доцент

Одеський національний економічний університет

Vydobora Volodymyr

PhD in Economics, Associate Professor

Odessa National Economic University

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОСТУ НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

***Анотація.** У статті проаналізований досвід реалізації державної політики стимулювання економічного росту нових індустріальних країн Латинської Америки. Розглянуто основи економічної політики Аргентини, Бразилії, Мексики та Чилі, починаючи з 40-их років минулого століття до сучасності. Виявлено, що в цей період політичний курс був спрямований на сприяння промислової політики, орієнтованої на імпортозаміщення. Виявлено, що така політика сприяла економічному зростанню країн, але фактично імпортозаміщуюча індустріалізація почалася раніше, ніж повністю дозріли внутрішні передумови для її реалізації. Вона почалася насамперед під тиском зовнішніх обставин, а не внаслідок дії внутрішніх імпульсів розвитку. Встановлено, що політика імпортозаміщуючої індустріалізації хоча й була спрямована на те, щоб забезпечити економічний ріст і послабити зовнішню залежність економік Латинської Америки від промислово розвинених країн, лише змінила форми цієї залежності та призвела до циклів загострення макроекономічної нестабільності. Розроблено рекомендації щодо формування промислової політики України з урахуванням досвіду політики імпортозаміщуючої індустріалізації латиноамериканських країн.*

***Ключові слова:** державна політика, промислова політика, імпортозаміщуюча індустріалізація, економічний ріст, країни Латинської Америки.*

GOVERNMENT POLICY OF PROMOTING ECONOMIC GROWTH OF NEW INDUSTRIAL COUNTRIES OF LATIN AMERICA

Abstract. *The experience of implementing the state policy of stimulating economic growth in the newly industrialized countries of Latin America is analyzed in the article. The basis of the economic policy of Argentina, Brazil, Mexico and Chile, starting from the 40s of the last century to the present, is considered. It is revealed that during this period the political course was aimed at promoting an industrial policy focused on import substitution. It is founded that such a policy contributed to the economic growth of the countries, but in fact, import-substituting industrialization began before the internal prerequisites for its implementation were fully matured. It began primarily under the pressure of external circumstances, and not because of internal development impulses. It was established that the policy of import substitution industrialization, although it was aimed at ensuring economic growth and weakening the external dependence of Latin American economies on industrialized countries, it only changed the form of this dependence and led to cycles of exacerbation of macroeconomic instability. It is established that the ineffective policy of stimulating the economic growth of Latin American countries caused a number of problems, the main ones of which are: low level of domestic investment, lack of development resources; significant social differentiation; structural heterogeneity, coexistence of advanced achievements and large areas of backwardness in each country; maintaining and in some ways deepening the lag behind developed countries; low quality of the workforce, insufficient development of education; the absence or, in this case, the weakness of its own scientific and technological potential, lagging in the development of new technologies, etc. It is summarized that the political foundations of the economic growth of Latin American countries are underdeveloped, which causes a number of negative socio-economic effects in society and delays in its progressive development. It is established that inefficient public institutions made it difficult to form an effective state economic policy aimed at preserving financial stability and ensuring long-term economic growth. Recommendations on the formation of the industrial policy of Ukraine, taking into account the experience of the import substitution industrialization policy of Latin American countries, are developed.*

Key words: *state policy, industrial policy, import substitution industrialization, economic growth, Latin American countries.*

Постановка проблеми. Нині на міжнародній арені нові індустріальні країни Латинської Америки займають вагоме місце, адже упродовж минулого та на початку нового століття демонструють хоч і циклічне, але економічне зростання, збільшення частки країн у експорті товарів та послуг, посилення

інтеграційних процесів. Досвід цих країн щодо реалізації політики економічного росту має важливе значення у тому числі й щодо вирішення складних проблем трансформації економіки України та актуалізує необхідність його вивчення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та емпіричні дослідження проблематики економічного росту країн Латиноамериканського регіону крізь призму інституційного середовища та державної політики розглядали багато зарубіжних науковців, серед яких: К. Гріффіні [1], Р. Дорнбуш та С. Едвардс [2], Д. Єфремов [3], В. Кирилов [4], А. Меддісон [6], Дж. Рамос [7], Р. Френч-Девіс [8] та ін. Проте мало дослідженим залишається питання ключових засад реалізації державної політики стимулювання економічного росту нових індустріальних країн Латинської Америки у ХХ ст.– початку ХХІ ст. у контексті розробки рекомендацій для країн, що розвиваються.

Мета статті – огляд основ державної політики стимулювання економічного росту нових індустріальних країн Латинської Америки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Аргентині уряд Х. Перона (1943–1955 рр.) встановив популістську традицію, яка ґрунтувалася на перевазі імпортозаміщуючої індустріалізації, високої заробітної плати в обробній промисловості, контролі цін, зменшення сільськогосподарського сектора, антагонізмі до експортної орієнтації старої землевласницької олігархії до іноземного капіталу та націоналізації іноземних активів. Водночас, економічна історія Аргентини, починаючи з 1943 р., є прикладом небезпек, що виникають у процесі розвитку, у разі порушення балансу між виробництвом експортних товарів, імпортованих товарів та товарів для внутрішнього споживання. Парадокс повоєнного аргентинського досвіду полягає в тому, що якби дискримінація експорту була меншою, то розвиток обробної промисловості був би більшим.

У 1970-их рр. влада намагалася повторити експансіоністську грошову та фіскальну політику, а також підвищення заробітної плати у поєднанні з

контролем цін. Проте це спричинило зростання бюджетного дефіциту і на початку 1976 р., у розпал тяжкої економічної соціальної та політичної кризи під тиском військових був змінений політичний режим. Економічні цілі нового уряду полягали у виправленні основних макроекономічних дисбалансів та зміні курсу стратегії розвитку, орієнтованої на внутрішній ринок, якої дотримувалися з часів Великої депресії [5].

Цей неоконсервативний експеримент розпочався зі значної девальвації, зниження реальної заробітної плати та дефіциту державного бюджету, дерегулювання цін та скасування субсидій, за яким послідувала жорстка грошово-кредитна політика, поступове зниження тарифів та лібералізація валютного контролю. Помітно покращала ситуація з платіжним балансом, але інфляція сповільнилася лише частково. Другий період характеризувався вільним доступом іноземного капіталу та широким його використанням для зниження інфляції. До того ж для контролю інфляції переважно використовувався обмінний курс, а тарифи було знижено. Прогрес, досягнутий цьому етапі, підтримувався з допомогою дедалі більше штучного обмінного курсу. Неоконсервативній політиці знадобилося чотири роки, щоб знизити середньорічний рівень інфляції вчетверо, але при цьому вона призвела до депресії економічної активності, повсюдного банкрутства, великого торговельного дефіциту в 1980 р. [4].

Проте після негативного зростання у 1980–1994 рр. аргентинська економіка стала швидко розвиватися. У 1990 р. уряд К. Менема провів фіскальну реформу, яка включала централізацію рішень, пов'язаних із витратами. Державні підприємства було передано у пряме підпорядкування міністру економіки для жорсткішого контролю за їх фінансовим управлінням. Реформа також включала поліпшення податкового адміністрування та спрощення оподаткування.

Одним із найважливіших і суперечливих елементів стабілізаційного плану було закріплення обмінного курсу. Центральний банк зобов'язувався задовольняти будь-який попит на долари США за фіксованим курсом, доки

Конгрес не прийме іншого законопроекту, який би дозволяв це зробити. Друге положення вимагало, щоб грошові зобов'язання Центрального банку завжди були меншими, ніж зовнішні активи, що становлять його резерви. Мета цього кроку полягала в тому, щоб забезпечити підкріплення валюти та обмежити створення грошей за рахунок внутрішнього кредитування. Ці заходи означали встановлення системи фіксованого обмінного курсу, за якої коливання первинної грошової маси були б тісно пов'язані з платіжним балансом.

Значних кроків було здійснено у сфері лібералізації торгівлі, оскільки експортні податки було скасовано, а загальні тарифи знижено до діапазону 0-20%. Також було ініційовано амбітний процес приватизації. Також Аргентина вступила МЕРКОСУР разом з Бразилією, Парагваєм та Уругваєм з метою розвитку внутрішньорегіональної торгівлі та встановлення єдиного зовнішнього тарифу між країнами-учасницями та рештою світу, що сприяло зростанню торгівлі між цими країнами.

Хоча після чотирьох років зростання, який не мав аналогів у новітній історії, в 1995 р. в економіці настав спад, а рівень відкритого безробіття досяг рекордних показників і склав майже 20%. Країна зіткнулася з дефіцитом за рахунком руху капіталу після щорічного отримання 10 мільярдів доларів США у попередні роки. Банківський сектор Аргентини, який зазнав великого ризику після кризи в Мексиці, відчував великі проблеми з ліквідністю і почав масштабну реструктуризацію, значно скоротивши кількість банків і фінансових установ, що діють у країні. Тим не менш, з'явилися деякі ознаки покращення основних економічних показників, а держава досягла угоди з Великобританією щодо розробки нафтових родовищ на спірних Мальвінських або Фолклендських островах. Це сприяло поступовому відновленню економіки країни.

Бразилія теж провадила політику індустріалізації, розпочату перед Першою світовою війною, яка отримала додатковий імпульс під час Другої світової війни, як і в багатьох інших країнах Латинської Америки. Президент Ж. Варгас в 1951 р. почав реалізацію стратегії, орієнтованої на зростання. У

відповідь на посилення міжнародної конкуренції після війни Бразилія запровадила валютний контроль, систему множинних обмінних курсів та посилила тарифний захист, особливо сприяючи внутрішньому виробництву споживчих товарів.

У 1956–1961 рр. відбувся новий сплеск індустріалізації. Масивні державні інвестиції були вкладені в електроенергетику та транспорт, а також у галузі виробництва капітальних та проміжних товарів. Приватний сектор отримав високий захист у виробництві споживчих товарів, але низький чи негативний ефективний захист у виробництві капітальних товарів (це частково компенсувалося прямими державними субсидіями). Також дотримувалася запровадження множинних обмінних курсів. Було прийнято ліберальну політику щодо іноземного капіталу, й у відповідь на це, прямі іноземні інвестиції в обробну промисловість дуже швидко зросли. 1969 р. почався останній сплеск промислової експансії. Цей період, який фактично закінчився у 1976 р., був відзначений швидким зростанням та фактично відомий як «бразильське диво» [1].

У 1970-их роках Бразилія послабила свої зусилля щодо стимулювання експорту та змінила торговельну політику на користь орієнтації на внутрішній ринок. Це проявилось у посиленні контролю за імпортом, повсюдному підвищенні тарифів та запровадження заборонної системи попередніх депозитів. Країна також стала залежати від зовнішніх запозичень, проте кредитоспроможність Бразилії була дуже високою завдяки незмінній вірі кредиторів у потенціал її розвитку, а також, через велику ліквідність на міжнародних ринках капіталу, спричинену першим нафтовим шоком.

Бразильський підхід до політики у 1973–1980 рр. був досить еkleктичним та орієнтованим на зростання. Країна уникла дефляційних потрясінь, викликаних крайнім неоконсерватизмом в Чилі та Аргентині, її експансіонізм не був таким диким, як у Мексиці. Політичний режим був стабільною військовою автократією, яка в 1980-их роках була дещо лібералізована. Уряд активно втручався в економічну діяльність з метою

контролю за нею, використовуючи дуже високий рівень державних інвестицій, ефективний контроль за ставками заробітної плати, валютний контроль та різні інструменти для маніпулювання експортом та імпортом. До того ж Бразилія також вирізнялася своєю диверсифікацією експорту в промислові галузі та широкому спектру нових сировинних товарів, таких як соєві боби.

Бразилія пережила серйозну кризу зростання на початку 1980-х років, але в середині десятиліття темпи зростання знову підвищилися, і тиск щодо структурних реформ став менш гострим. Тим не менш, показники зростання Бразилії наприкінці 1980-х та у 1990-х роках були низькими. У країні не було проведено жодної великої фіскальної реформи, хоча в галузі лібералізації торгівлі було вжито деяких заходів, зокрема знижено тарифи. Також було процес приватизації.

Остання спроба бразильського уряду стабілізувати ситуацію – План «Реал» – також виявилася найуспішнішою, вдвічі знизивши інфляцію. Водночас, виникли деякі труднощі, які могли перешкодити зусиллям щодо закріплення цього процесу, такі як інфляційний тиск, спричинений значним збільшення попиту, ризику повернення до індексації, завищеним обмінним курсом і проблемами з контролем ліквідності. На відміну від попередніх стабілізаційних планів, План Реала відрізнявся прозорістю щодо передбачуваних заходів і графіка їх реалізації: заморожування цін, втручання у трудові договори та всі інші види різких чи несподіваних дій були чітко виключені.

План складався з трьох етапів, які були оголошені та описані заздалегідь у грудні 1993 р. На першому етапі проводилося фіскальне коригування з метою збалансування бюджету в 1994 р., для чого було знижено обов'язкові відрахування податків та внесків на соціальне забезпечення, щоб забезпечити більшу гнучкість у використанні фіскальних ресурсів. Другий етап, що розпочався у березні 1994 р., був спрямований на координацію цін економіки. З цією метою було створено базовий інструмент індексації – одиниця реальної вартості (URV), рівень якого коригувався щодня. Щоб уникнути травматичних

ситуацій, викликаних попередніми планами, влада відмовилася від застосування каральних заходів, віддаючи перевагу заохоченню та переконанням. Третій етап плану було розпочато у липні 1994 р. із запровадженням у обіг нової валюти, ріалу та встановленням нового фінансового режиму. Стара валюта, що залишалася в обігу, була замінена за курсом один реал за один URV.

Оскільки план не передбачає суворої конвертованості, Центральний банк не брав на себе зобов'язання щодо купівлі іноземної валюти. Крім того, план обмежував фінансування державного сектору. Щодо грошово-кредитної політики, Центральний банк замінив автоматичний викуп державних цінних паперів стандартними операціями редисконтування.

Тож, у рамках стабілізаційної програми «Реал» бразильська економіка почала зростання. Уряд приступив до реалізації амбітного плану реструктуризації бразильської економіки, що включає великі приватизації та реорганізацію центрального та місцевого державного апарату, судової системи та фінансової системи. Однак пріоритетом є підтримка стабілізаційної програми та через погіршення торговельного балансу було прийнято рішення про підвищення тарифів на автомобілі та електронні товари, а також підтримку жорсткої грошово-кредитної політики з високими процентними ставками та дефіцитом бюджету.

Щодо Мексики, то у повоєнний період (з початку 1950-их до 1970-их рр.) у країні спостерігався період стабілізації розвитку, оскільки ВВП стало зростало, а рівень цін залишався відносно стабільним [7]. Проте під поверхнею назрівала низка проблем: рівні безробіття та неповної зайнятості були високими та зростали; платіжний баланс постійно погіршувався; існували серйозні секторальні дисбаланси; неадекватні фіскальні надходження.

Проте у 1973–1980 рр. Мексика демонструвала відмінні показники зростання, найкращі серед латиноамериканських країн. Почасти це можна пояснити стабільністю політичної системи та більшим, ніж в інших країнах соціально-економічним консенсусом щодо належної політики, а також

істотними доходами держави від експорту нафти після першого нафтового шоку та великими зовнішніми позиками на фінансування розширеного державного споживання та інвестицій, а також субсидіями на основні приватні споживчі товари.

У Мексиці, країні, яка користувалася перевагами збільшення доходів від продажу нафти наприкінці 1970-х років, зростаюча інфляція, різко прискорилося в 1982–1983 рр., коли скорочення доходів від продажу нафти і зростання зовнішнього дефіциту змусили владу все частіше вдаватися до зниження обмінного курсу. На початку 1982 р. валютна криза віщувала майбутній борговий мораторій, а серпні того року вибухнула боргова криза та було оголошено, що Мексика не може виконати своїх зобов'язань.

Відповідно, уряд розпочав амбітну програму приватизації. У 1986 р. Мексика розпочала досить успішну програму стабілізації та реформ, яка складалася з радикальної фіскальної реформи, обережної політики обмінного курсу, програми дерегулювання, модернізації та відкриття економіки, а також соціальної програми, яка була результатом узгодженої суспільної згоди.

До 1989 р. основними цілями були стабілізація та структурна перебудова, а після зниження інфляції зростання знову стало основним завданням. Однак зростання було досить помірним, а рахунок поточних операцій і торговельний баланс стали дефіцитним, три тому, що потоки капіталу в Мексику збільшувалися.

На початку останнього десятиліття минулого століття країна пережила політичні потрясіння і наприкінці 1994 р. розпочав політику девальвації національної валюти, що викликала серйозну кризу довіри у ділових колах, яка швидко поширилася на всю Латинську Америку. У результаті мексиканська економіка впала у рецесію, а інфляція зросла приблизно до 50%. Відтак Мексиканська криза наголосила на важливості розумної макроекономічної політики щодо сталого дефіциту рахунку поточних операцій, а також рівня та складу припливу капіталу (короткострокового та довгострокового, спекулятивних та прямих інвестицій).

Загалом реформи 90-их років не змогли вирішити ключових проблем країн Латинської Америки, які, власне, і зумовили кризу моделі розвитку, засновану на індустріалізації.

Відтак, досвід країн Латинської Америки демонструє, що популістська економічна політикою не підкріплена змінами у реальному секторі економіки та інституційному середовищі, неминуче завершується гіперінфляцією, зростанням зовнішніх боргів та економічною кризою. При цьому подолання кризи здійснювалося не через зміну структури виробництва та споживання, науково-технічний процес, а через державні заколоти і військові перевороти [8, с. 24-25]. Як наслідок, латиноамериканські економіки не могли позбутися рис слабозвиненості, таких як: низький рівень внутрішніх інвестицій, нестача ресурсів розвитку; значна соціальна диференціація; структурна неоднорідність (соціально-економічна, культурна, просторова, інституційна), співіснування передових досягнень та великих зон відсталості в кожній країні; збереження та у чомусь поглиблення відставання від розвинених країн; низька якість робочої сили, недостатній розвиток освіти; відсутність чи слабкість власного науково-технологічного потенціалу, відставання у розвитку нових технологій навіть у рівні імітації (на відміну азійських «тигрів») тощо.

Таким чином, у політиці імпортозаміщуючої індустріалізації країн Латинської Америки можемо виділити кілька недоліків:

1. Спрямування виробництва товарів для внутрішнього споживання, обсяг якого лімітований невисоким платоспроможним попитом, що різко обмежує масштаби сучасного виробництва та стримує науково-технічний прогрес.

2. Заміщення імпорту спричиняє зростання попиту машини та устаткування, напівфабрикати, матеріали та інші товари, необхідні для виробництва товарів. Зважаючи на те, що таку продукцію заміщати складно, зростання попиту на неї при неможливості швидкого розгортання внутрішнього виробництва через відсутність технологій, кваліфікованої

робочої сили, необхідного обсягу капіталу тощо призводить до зростання імпорту. Тому раціональність такої політики часто є ілюзорною.

3. Протекціоністська політика держави для національних виробників мінімізувала конкуренцію з боку світового ринку, здатного постачати якісну та досить дешеву продукцію з країн, які мають порівняльні переваги щодо виробництва таких товарів. Відповідно, національні виробники не мали стимулів до підвищення якості своєї продукції та зниження її собівартості, в результаті чого їхні товари виявлялися абсолютно неконкурентоспроможними на зовнішніх ринках. Крім того, субсидіювання, податкові знижки та інших форм допомоги з боку держави не стимулювали національні підприємства до удосконалення, адже, навіть будучи неефективними вони могли отримувати прибуток шляхом підвищення цін, використовуючи монопольне становище.

5. Загострювалися проблеми: відтоку національного капіталу через політичну нестабільність, хронічного дефіциту поточного платіжного балансу; зростання зовнішньої заборгованість; збереження дисбалансу колоніальної структури поділу праці між економічно розвиненими країнами та країнами, що підтверджували ідеї теорії «периферійного капіталізму» [9, с. 140-142].

6. Відсутність належного розвитку інституційного середовища, здатного стимулювати економічне зростання, впливати на виробників та представників політичної влади з метою створення та впровадження стратегій зростання, заснованих на науково-технологічному прогресі.

Висновки. Відповідно, для України варто винести низку уроків з економічної політики нових індустріальних країн Латинської Америки, зокрема щодо необхідності нарощування власного промислового потенціалу, диверсифікації промисловості, але з розширенням експорту не сировинної, а технологічно складнішої продукції з вищою конкурентоспроможністю на зовнішньому ринку; стимулювання науково-технічного прогресу та підвищення кваліфікації трудових ресурсів; збільшення валового нагромадження; обмеження протекціонізму та субсидіювання галузей нижчої

технологічності з відстоюванням економічних інтересів певних угруповань; зниження дисбалансу у розподілі праці між країною та високорозвиненими країнами; формування ефективних суспільних (ринкових, політичних та ін.) інститутів стимулювання економічного зростання та ін.

Тому при формуванні та реалізації промислової доцільно застосовувати комплексний поетапний підхід. На початковому етапі варто сформувавши ідеологічні основи нової індустріалізації, визначити ті сектори, в яких вона впроваджуватиметься першочергово, а також сформувавши необхідні політичне та ринкове інституційне середовище. Після того, як ці нові інститути запрацюють та мобілізуються ресурси для модернізації, держава повинна забезпечити перехід до підтримки активної інноваційної промислової політики тих виробництв, які здатні виробляти та постачати на світовий ринок якісно нову продукцію з вищою доданою вартістю. Завершальним етапом має стати початок стійкого економічного зростання на основі запуску відтворювального механізму промислового циклу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Griffin K. (1989). *Alternative Strategies for Economic Development*. London, OECD Development Centre/Macmillan Press.
2. Dornbusch R. and Edwards S. (1990). El Populismo Macroeconomico, Sector Externo, Politicas Financieras y Proceso de Ajuste Macroeconomico. *El Trimestre Economico*, Vol. LVII, Numero especial, Mexico City, FCE (Fondo de Cultura Economica).
3. Єфремов Д. П. Периферійний капіталізм: сутність та українська специфіка / Вчені записки : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [редкол.: А. Ф. Павленко (відп. ред.) та ін.]. Київ : КНЕУ, 2009. Вип. 11. С. 20-25.
4. Кириллов В. Импортозамещение в странах Латинской Америки: положительный и отрицательный опыт. *Вестник университета*. 2014. № 17. С. 137–142.

5. Mamalakis M.J. (1976). *The Growth and the Structure of the Chilean Economy: From Independence to Allende*. New Haven, Yale University Press.
6. Maddison A. (1985). *Two Crises: Latin America and Asia 1929-38 and 1973-83*. Paris, OECD Development Centre.
7. Ramos J. (1986). *Neoconservative Economies in the Southern Cone of Latin America, 1973-83*. Baltimore, Pennsylvania, The Johns Hopkins University Press.
8. Ffrench-Davis R. (1973). *Políticas Económicas en Chile 1952-1970*. Santiago, Chile, CIEPLAN (Economic Research Corporation for Latin America).
9. Hofinan A.A. (1982). *Mexico's Current Economic Problems in Historical Perspective*. Groningen, The Netherlands, Mimeo.

REFERENCES:

1. Griffin K. (1989). *Alternative Strategies for Economic Development*. London, OECD Development Centre/Macmillan Press.
2. Dornbusch R. and Edwards S. (1990). El Populismo Macroeconomico, Sector Externo, Políticas Financieras y Proceso de Ajuste Macroeconomico. *El Trimestre Economico*, Vol. LVII, Numero especial, Mexico City, FCE (Fondo de Cultura Economica).
3. Iefremov D. P. (2009). Peryferiinyi kapitalizm: sutnist ta ukrainska spetsyfika [Peripheral capitalism: essence and Ukrainian specificity]. *Vcheni zapysky : zb. nauk. pr. / M-vo osvity i nauky Ukrainy, DVNZ «Kyiv. nats. ekon. un-t im. Vadyma Hetmana»*. Kyiv : KNEU, Is. 11. pp. 20–25 (in Ukrainian).
4. Kirillov V. (2014). Importozameshcheniye v stranakh Latinskoy Ameriki: polozhitel'nyy i otritsatel'nyy opyt [Import substitution in Latin American countries: positive and negative experience]. *Vestnik universiteta*. no. 17. pp. 137–142 (in Russian).
5. Mamalakis M.J. (1976). *The Growth and the Structure of the Chilean Economy: From Independence to Allende*. New Haven, Yale University Press.

6. Maddison A. (1985). *Two Crises: Latin America and Asia 1929-38 and 1973-83*. Paris, OECD Development Centre.
7. Ramos J. (1986). *Neoconservative Economies in the Southern Cone of Latin America, 1973-83*. Baltimore, Pennsylvania, The Johns Hopkins University Press.
8. Ffrench-Davis R. (1973). *Políticas Económicas en Chile 1952-1970*. Santiago, Chile, CIEPLAN (Economic Research Corporation for Latin America).
9. Hofinan A.A. (1982). *Mexico's Current Economic Problems in Historical Perspective*. Groningen, The Netherlands, Mimeo.